

حقوق ارتباطات

نویسندگان: دکتر کاظم معتمدنژاد و دکتر رؤیا معتمدنژاد
ناشر: دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها، ۵۷۷ صفحه

تدوین: دکتر محمدرضا رسولی

استادیار گروه ارتباطات دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

همچنین، شاخه حقوق ارتباطات رایانه‌ای زیرشاخه‌های «حقوق انفورماتیک»، «حقوق تله‌ساتیک»، «حقوق کامپیوتر» و «حقوق اینترنت» را شامل می‌شود.

حقوق مطبوعات به دلیل تقدم تاریخی و پیشگام‌بودن در تأمین آزادی‌های بیان و حق دسترسی همگان به اطلاعات، در خلق اصول و مقررات حاکم بر اداره مؤسسات ارتباطی سهم زیادی داشته است. به همین دلیل، بسیاری از مقررات رشته‌های حقوقی ارتباطات نوین بر مبنای تجارب سه قرن اخیر حقوق مطبوعات و پس از آن حقوق ارتباطات سمعی و بصری و ارتباطات دور شکل گرفته‌اند.

برای این منظور، سه فصل اول کتاب حقوق ارتباطات به طور عمده شامل برداشتها و تعاریف از مفهوم حقوق و حقوق ارتباطات مسائل تاریخی و آزادی بیان و مطبوعات، مبانی فلسفی و ارکان حقوقی آزادی مطبوعات و اطلاعات و همچنین نظریه‌ها و نظام‌های آزادی و کنترل مطبوعات و سایر وسایل ارتباط جمعی است. در فصل چهارم مباحث مربوط به آزادی اطلاعات در عرصه روابط بین‌الملل و رویکردهای مختلف این موضوع را بررسی کرده و در فصل پایانی مصوبات سازمان‌های منطقه‌ای درخصوص آزادی بیان و اطلاعات که شامل اعلامیه‌ها، اطلاعیه‌ها، عهدنامه‌ها و ابزارهای حقوقی در این حوزه است، مطرح شده است.

کتاب حقوق ارتباطات جزء معدود کتاب‌هایی است که دو حوزه علوم ارتباطات و حقوق را به یکدیگر پیوند داده و مسائل حقوقی مربوط به اداره مؤسسات ارتباطی، بحث حدود و آزادی‌ها و مقررات و نحوه برخورد با وسایل ارتباطی را در جوامع مختلف بررسی کرده است.

نظر به اینکه نویسندگان از متخصصان بنام و برجسته دو حوزه حقوق و ارتباطات هستند، با نگاهی جامع و فراگیر، موضوعات مورد بحث در این حوزه را مورد توجه علمی خود قرار داده‌اند؛ مطالعه کتاب را به دانشجویان رشته‌های علوم ارتباطات، روزنامه‌نگاری و حقوق و همچنین کارگزاران و دست‌اندرکاران مطبوعات و ارتباطات توصیه می‌کنم.

کتاب **حقوق ارتباطات** اثر مشترک دکتر کاظم معتمدنژاد و دکتر رؤیا معتمدنژاد از نخستین منابع و مأخذ جامع به زبان فارسی محسوب می‌شود که در ۵۷۷ صفحه از سوی انتشارات دفتر برنامه‌ریزی رسانه‌ها به چاپ رسیده است.

کار تهیه و تدوین این کتاب که قدمت ۳۰ ساله دارد، از سال ۱۳۵۷ برای دانشجویان رشته ارتباطات در دانشکده علوم ارتباطات شروع، در سال‌های بعد تکمیل و تدقیق و اکنون جلد اول آن به علاقه‌مندان این رشته ارائه شده است.

به زعم نویسندگان کتاب، ضرورت انتشار و پرداختن به مباحث مهم حقوق و آزادی‌های مطبوعات به‌ویژه در اوج جنبش انقلابی مردم و پس از انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ از دلایل پرداختن به نگارش کتاب بوده است.

حقوق ارتباطات رشته جدیدی است که از نیمه دوم قرن بیستم با گسترش رسانه‌های نوین ارتباطی مورد توجه و اهمیت قرار گرفته است. به موازات رشد و توسعه ارتباطات جمعی در کشورهای جهان، ضرورت تدوین مقررات ویژه این وسایل نیز ایجاب شد.

از نگاه حقوقی کلیه فعالیت‌هایی که از طریق نوشتار، گفتار، صوت و یا هرگونه نشانه‌ای در جامعه صورت می‌پذیرند و به شکل بیان عمومی در معرفی رویدادها، داده‌ها، اندیشه‌ها، احساسات و عقاید کمک می‌کنند جنبه ارتباطی دارند. از این رو مؤسسات، افراد و نهادهایی که در این حوزه قدم برمی‌دارند، همگی در قلمرو مقررات‌گذاری «حقوق ارتباطات» قرار می‌گیرند.

بر این اساس، رشته «حقوق ارتباطات» که کانون مرکزی آن را مفاهیم انتشار یا اعلان تشکیل می‌دهند، از لحاظ موضوع و قلمرو دارای سه شاخصه اصلی «حقوق ارتباطات جمعی»، «حقوق ارتباطات دور» و «حقوق ارتباطات رایانه‌ای» است که شاخه حقوق ارتباطات جمعی زیرشاخه‌های «حقوق مطبوعات»، «حقوق سینما» و «حقوق رادیو و تلویزیون» را دربرمی‌گیرد و شاخه «حقوق ارتباطات دور» شامل «حقوق پست»، «حقوق تلگراف و تلفن و بی‌سیم» و «حقوق ماهواره‌های ارتباطی» است.